Ministerstwo
Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Sławomir Pałka

BK-VII.0520.264.2026
Warszawa, 12 października 2026 r.

Dot. BPS/043-51-1325/26

Pani

Małgorzata Kidawa - Błońska

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

uprzejmie przekazuję odpowiedź na oświadczenie złożone przez senator Ewę Kaliszuk podczas 51. posiedzenia Senatu RP.

Ad 1, 2, 4, 9

W regulacjach prawnych dotyczących przydziału spraw, ustawodawca zawarł fundamentalne zasady, mające charakter ogólny tj. - losowego i równego przydziału spraw w ramach poszczególnych kategorii spraw oraz niezmienności składu orzekającego[1]. Zgodnie z zasadą niezmienności składu, zmiana składu sądu może nastąpić tylko w przypadku niemożności rozpoznania sprawy w dotychczasowym składzie albo długotrwałej przeszkody w rozpoznaniu sprawy w dotychczasowym składzie.

Jeżeli konieczne jest podjęcie czynności w sprawie, w szczególności gdy wynika to z odrębnych przepisów lub przemawia za tym wzgląd na sprawność postępowania, a skład sądu, któremu została przydzielona sprawa, nie może jej podjąć, czynność ta jest podejmowana przez skład sądu wyznaczony zgodnie z planem zastępstw, a jeżeli czynność

[1] art. 47a i 47b ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm.), dalej: „u.s.p.”

nie jest objęta planem zastępstw, przez skład sądu wyznaczony zgodnie z zasadą losowego przydziału spraw, a decyzje w tych sprawach, podejmuje prezes sądu albo upoważniony przez niego sędzia.

Przy interpretacji wymienionych przepisów należy mieć na uwadze gwarancje określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, zapewniające prawo jednostki do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Zasada niezmienności składu nie powinna zatem negatywnie oddziaływać na sytuacje stron, a konkretnie powodować, że sprawa nie zostanie rozpoznana bez zwłoki.

Za podstawę funkcjonowania Systemu Losowego Przydziału Spraw (dalej „SLPS") przyjęto, określoną w u.s.p. oraz rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości[2] zasadę przydziału proporcjonalnego do wskaźnika przydziału i liczby dni pracy poszczególnych referentów.

Sprawy są przydzielane losowo sędziom, jako referentom, zgodnie z podziałem czynności, przez SLPS, chyba że przepisy rozporządzenia przewidują inne zasady przydziału. Przydziału przez SLPS nie stosuje się, jeżeli tylko jeden sędzia uczestniczy w przydziale spraw danego rodzaju[3] I tak, jeżeli od wpływu sprawy przydzielonej upłynęły 3 lata (upływ okresu 3 lat liczy się od wpływu pierwszej sprawy przydzielonej według zasad ogólnych) wówczas referent sprawy już przydzielonej nie uczestniczy w przydziale, z zastrzeżeniem, że przydziału przez SLPS nie stosuje się, jeżeli tylko jeden sędzia uczestniczy w przydziale spraw danego rodzaju[4].

Dodatkowo w Regulaminie określono szczególne zasady przydziału spraw w sprawach należących do właściwości sądu opiekuńczego i w sprawach nieletnich, z których wynika, iż sprawy opiekuńcze, które mogą zostać połączone z już przydzieloną sprawą opiekuńczą

[2] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 roku – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 867), dalej: „Regulamin"
[3] §43 ust. 1 Regulaminu
[4] §43 ust. 1 zdanie drugie Regulaminu

dotyczącą tego samego małoletniego na podstawie art. 219 ustawy z 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego dalej „k.p.c.", a nadto sprawy nieletniego mogące podlegać na podstawie art. 219 k.p.c., połączeniu z już przydzieloną sprawą tego samego nieletniego, przydziela się referentowi już przydzielonej sprawy. Analogicznie, jeżeli sprawa z zakresu władzy rodzicielskiej lub kontaktów z dzieckiem oraz sprawa nieletniego dotyczą tej samej osoby, sprawę jeszcze nieprzydzieloną, przydziela się referentowi sprawy już przydzielonej.

Przyczyną rezygnacji z przydziału terytorialnego w wydziałach rodzinnych i nieletnich były skargi stron na prowadzenie ich kolejnych spraw wciąż przez tego samego sędziego. Stąd przepisy Regulaminu[5] zapobiegają równoległemu prowadzeniu sprawy opiekuńczej, sprawy z udziałem nieletniego czy sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej lub kontaktów z dzieckiem co do tego samego małoletniego/nieletniego przez różnych sędziów. Z drugiej strony ustawodawca chcąc zapobiec sytuacji, w której nawet przez wiele lat sprawy tej samej osoby prowadziłby ten sam sędzia (jeśli każda kolejna sprawa wpływałaby w chwili, gdy wciąż była w toku jedna z poprzednich spraw) wprowadził wymóg przydzielania przez SLPS, po upływie 3 lat od wpływu ostatniej ze spraw przydzielonych przez SLPS, kolejnej sprawy tego samego małoletniego/nieletniego z wyłączeniem z losowania sędziego mającego już w referacie sprawy tej osoby.

Obecnie nie ma planów zmiany ww. regulacji.

Ad 3

W oparciu o dane gromadzone w Systemie Losowego Przydziału Spraw nie jest możliwe ustalenie, w jakim zakresie sprawy w wydziałach rodzinnych i nieletnich są przydzielane z wykorzystaniem Systemu. SLPS nie zawiera informacji ani o stronach postępowania, ani o powiązaniach pomiędzy sprawami. Decyzje dotyczące przydziału spraw znajdują odzwierciedlenie w treści zarządzeń prezesa albo przewodniczącego wydziału, które nie są wprowadzane do SLPS i do których Ministerstwo Sprawiedliwości nie ma dostępu.

[5] §56 Regulaminu

Ad 5

Sprawy pilne, określone w Regulaminie, w tym zawierające wnioski o zabezpieczenie, są przekazywane niezwłocznie do przydziału sędziom, nadto są one kierowane na terminy rozpraw lub posiedzeń poza kolejnością (co do zasady wszystkie sprawy - poza pilnymi powinny być rozpoznawane według kolejności ich wpływu do danego referatu).

Ad 6

Ustawa o ustroju sądów powszechnych[6] nakłada na każdego sędziego obowiązek uczestniczenia, w miarę możliwości corocznie, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub innych formach doskonalenia zawodowego, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych.

Dodatkowo wobec sędziego orzekającego w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego oraz dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich ustawodawca wymaga uczestniczenia, co cztery lata, w szkoleniu i doskonaleniu zawodowym, w wymiarze co najmniej 10 godzin, organizowanym przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury lub jednostkę podległą Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowaną, w celu uzupełnienia specjalistycznej wiedzy i umiejętności zawodowych z zakresu prowadzenia czynności z osobami, które nie ukończyły 18 lat, rozpoznawania symptomów krzywdzenia dziecka i zabezpieczenia interesu dziecka w sytuacji sporu między rodzicami albo opiekunami.

Warto zaznaczyć, że powołane przepisy określają wymogi minimalne, zaś sędziowie rodzinni uczestniczą w wielu szkoleniach poświęconych problematyce szeroko rozumianego prawa rodzinnego, jak również biorą udział w kursach i studiach podyplomowych z ww. zakresu. Ponadto sędziowie orzekający w sprawach rodzinnych i opiekuńczych zostali zobligowani do współpracy z organami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się na danym terenie problematyką rodziny, dzieci i młodzieży,

[6] art. 82a § 3 u.s.p.

sprawami oświaty i wychowania oraz zdrowia oraz z kuratorem zawodowym, a za jego pośrednictwem z kuratorami społecznymi[7].

Ad 7, 8

W czterech sądach rejonowych funkcjonują obecnie wydziały cywilne, które rozpoznają także sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, spraw dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich, leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych oraz spraw należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw (w tych sądach nie utworzono wydziału rodzinnego i nieletnich), tj.:

1) Sąd Rejonowy w Miechowie,
2) Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej,
3) Sąd Rejonowy w Działdowie,
4) Sąd Rejonowy w Nowym Mieście Lubawskim.

Ponadto w większości sądów okręgowych funkcjonują wydziały cywilne czy cywilne rodzinne, które rozpoznają sprawy z zakresu prawa cywilnego i prawa rodzinnego i opiekuńczego (I i II instancja).

Ministerstwo Sprawiedliwości nie posiada informacji, czy sędziowie orzekający w takich wydziałach rozpoznają sprawy zarówno z zakresu prawa cywilnego, jak i rodzinnego i nieletnich, czy też podziały czynności uwzględniają specjalizacje sędziów. Podobnie, nie są gromadzone dane czy wszyscy sędziowie w wydziałach rodzinnych i nieletnich orzekają w pełnym wymiarze czasu pracy czy też przydzieleni są jednocześnie w niepełnym wymiarze do orzekania w innych wydziałach.

Z wyrazami szacunku
Sławomir Pałka
/podpisano elektronicznie/

[7] §245 i 256 Regulaminu